ՔՍԱՆԵՒՄԻԵՐՈՐԴ — ՏԱՐԻ — ԹԻՒ — 1265 — ՇԱԲԱԹ — 22 — ՅՈՒԼԻՍ — 1872

ԲԱԺԱՆՈՐԴ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 180 ղշ.
» Գաւառաց » 40ՖՐ
Վեցամսեայ Կ. Պոլսոյ » 90 ղշ.
» Գաւառաց » 30ՖՐ
Իւրաքանչիւր թերթի գին 30 փր.
[illegible]

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

[illegible]

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 22 ՅՈՒԼԻՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Գերմանիոյ ռազմական սպայից ժողովը վերջին Ֆրանքօ—Գերմանական պատերազմին պատմութիւնն հրատարակեց։

Թէ և այս տեսակ պատմութեանց մէջ անհնար է որ հայրենասիրական հոգին մասնաւորապէս անկողմնակալութիւն պահէ, բայց և այնպէս հարկ է խոստովանիլ թէ վերջին ծայր համեստութեամբ գրուած է, առանց այն չափազանցութեանց կամ պանծանաց՝ որ ընդհանրապէս զինուորաց բաղդէն նպաստաւորուելոց վրայ կը տեսնուին։

Այս բանին կոնին կը հաստատէ մէջբերել պատմութեան հեռատեսական նկարագրութիւնը, որ պատերազմին պատճառներուն վրայ պատմական և քաղաքական տեսութիւն մ՚է, որոյ լուրջ յատուկ, և իբրև այն՝ արժանի ուշադրութեան։

Առաջին Նափոլէոնի անկման հետ փոխուեցան նաև այն մեծ պատերազմները որ Եւրոպայի աշխարհագրութիւնը գրգռած և քաղաքական մեծամեծ փոփոխութիւններ յառաջ բերած էին։ Սակայն միևնոյն գաղափարութիւնները, որ այս [illegible] էին, չէին կրնար [illegible]։

[illegible]

և Թէէն ազնուականութիւնը վերստին ձեռք բերելու խորհուրդը միշտ փառ. էր ժողովրդեան սրտին մէջ, զոր անդադար կը գգուէին սրտմիւք և քերթողք։ Այս բաղձանաց կրայական ժամանակի գործ միայն կրնար էր։

Այն զինուորական մեծութեան ժամանակներն Գաղղիոյ կրած վէրքերն ողջացած էին, բայց փառքն ու շուքը կը կենային։ Գիտութեան և արուեստի ճամբուն մէջ խիստ յառաջացած, առաջնակարգ հարուստ, և բաւ իւր ներքական կարծեաց՝ ներկայացուցիչ քաղաքակրթութեան, Գաղղիացին զարմանալ զինուց յաջողութիւնն ամեն բանէ աւելի կը սիրէ։

Նափոլէոն Գ. ալ դարձուորեցաւ գաղղիացւոցն այս հոգին ու բաղձանքն 'ի հաշիւ առնուլ՝ երբոր իւր մեծանալն հարկաւոր անուան ճամբայը զինքը յառաջ բերելու թեան առնող ճամբուն մէջ. կայսրը զինուորական ձեռք առնելով ետեւէն հաջողութեամբ՝ երբոր Անգլիա Իտալիոյ յամբաւ երկրին մէջ յենարան մը կը փնտռէր, և պրուսական Գերմանիոյ մէջ չէր կրնար գտնել։

Իբրև դաշնակից Անգլիոյ՝ պատերազմ բրաւ Ռուսիոյ դէմ, որ այն անդամ ձախողեցաւ իր հոգին յանդգնած տարածութեանց պաշտպանը, որոյ մէջ ժամանակաւ իւր փրկութիւնը գտած էր։

Գաղղիական բանակը՝ Նափոլէոնի առաջնորդութեամբ երկրորդ պատերազմ մ՚ըրաւ Աւստրիոյ դէմ՝ իբրև դաշնակից Իտալիոյ։ Այս կռուին ոչ միայն բանակին փառք և զօրութիւն՝ այլ և Գաղղիոյ ալ երկիրներ փառաւորեալ 'ի միասին իւր դաշնակիցին որ՝ ճղճմաբար խոստմամբ տալէ խոստմութիւններ գտաւ։

Այս երկու պատերազմաց մէջ Գաղղիա իւր զինուորական զօրութեան կէսը միայն գործածած էր, և երկուքն ալ այնպիսի երկիրներու դէմ մղուած էին, որք Գաղղիոյ սահմանակից չէին։ Ինքն ձախորդութիւն մը պատահէր, կայսեր գիրքն իսկ չէր կրնար վտանգի մէջ ձգել։ Նափոլէոն Գ. որչափ ժամանակ որ իր սրտմտեց [illegible], իւր անմիջական դրացեաց հետ հաշտ և բարեկամական քաղաքականութիւն մը պահեց։

Գաղղիա դոհ կ'երեւէր։ Ցեղին և աւելի ստորինքէ 'ի վեր գաւառներն ընաւ թշնամի ոտք կոխած չէր իր հողին մէջ։ Երկիրը լաւ փարթամութիւն մ'ունէր, և նիւթական բարգաւաճանաց բարձր աստիճանի հասած էր։ Գառաւական հանքները ու ջրանցները՝ ձեռնարկական հաղորդակցութիւններ կը գեղեցկէին. բարեկեցութիւնը հանգիստ ու փափկութիւնը մինչև խրճիթաց մէջ կը մտէին։ Հասարակութիւնը շուքն ու ճոխութիւն իրենց յաղթանակը կը հռչակէին փարիզի հասարակական արուեստանոցներն մէջ։ Թէ՛ւյլըրի պալատն Եւրոպիոյ վեհապետներուն հիւր կընդունէր։ Տարւոյն առաջին օրը կայսեր խօսած ատենաբանութիւնը մեծ դէպք մ՚էր. դեսպանագիտութիւն ոչխարհի քաղաքական մեքենային վրայ Նափոլէոն Գ. դասապետութեանը ակնոց կը դնէր։

Աւար փոխարէն Գերմանիոյ դիրքն ուրիշ հանգամանք էր, ուր գաւառի հետ ամենագործ անդամակերպ ծնաւ էր Աւստրիոյ և Պրուսիոյ ներհակական նախանձորդութեամբ. մինչև այս վերջինն երբեմն իւր ամենաթեթև ընթացքն հետ նուաստացուցիչ խորագնութեան մը հպատակելու կը ստիպուէր։

Գերմանիա չէր կրնար քաղաքական ազդեցութիւն ձեռք բերել՝ մինչև որ երկու նախանձորդներէն մին [illegible] ութիւնը չհամաձայնէին, կամ մեկը միւսէն չհնազանդէր։ Այս պատճառաւ Տանիմարքայի դէմ պատերազմելոյ համար միանալնին արդէն ո՛րչափ ծանր էր, ո՛րչափ ծանր պիտի լինէր Գաղղիոյ համար այն կռիւը՝ որոյ մէջ Աւստրիա և Պրուսիա իրենց զէնքն իրարու դէմ դարձուցին. երբ նոր ապացուցիչ արդարև, որ այս երկու տէրութիւնք՝ դրեթէ հաւասար զօրութիւն ունենալով, զիրար պիտի սպառէին, և միջնորդական նոր չահեր պիտի բացուէին (Նափոլէոնի)։ Բայց Աւստրիոյ այնչափ արագ և կատարեալ պարտութիւնը մաքէ չէր անցներ։

Այն դէպքը մեծ դժգոհութեան պատճառ եղաւ Նափոլէոնեան կառավարութեան, մանաւանդ այս պատճառաւ որ Մեքսիքոյի ընդ մ՚անխորհուրդ պատերազմէն նոր ելած էր, որ ոչ միայն Գաղղիոյ զօրութեան պաշարման միջոցները սպառած էր, այլ և նորա կայսրութեան ծանր թերութիւններն ալ երեւան հանած էր, ոչ թէ օտարաց աչքին, որոց համար այն ձախողուածէն ետքն ալ Գաղղիոյ փառքը չնսեմացաւ, ոչ թէ դաշնական ազգին աչքին, որուն ճշմարտութիւնը չյայտնուեցաւ, այլ նորա միայն կայսեր և նորա մտերիմ խորհրդականաց աչքին։

Գաղղիացիք՝ որ Ճերմանիոյ իրաւ. դէմ կռուելէն Ճէլֆերին ու Ցէնի երկիրներն իրենց բանակին հանել կը յուսային, չէին լաւ հասկնար Պրուսիոյ թագաւորին յաղթութիւնը, որ գերմանական [illegible] մ՚անգամ առանց հանել։ Անհամբերութիւն բան էր իրենց համար թէ Գերմանիա իր բաղդին [illegible] կը համարձակէր։ Աստուածային վրէժխնդիրը խնդրելեն. և սակայն Գաղղիա Աստուծոյ արդարեւոյ համար բան մ'ըրած չէր։

Լուքսեմպուրկի խնդիրն երևցաւ համաձայնութեան Գաղղիացւոց ինքնասիրութիւնը գոհացնելու համար։ Բայց Պրուսիա, որ կը պատուէր նկատմամբ չափ խաղաղութիւնը պահել կ'ուզէր, ամենամեծ չափաւորութիւն ցոյց տուաւ Թաշկոյեան զօրքը հեռացնելու կողմանէ իրաւունքը Լուքսեմպուրկի չէզոքացման հետ փոխանակեց։ Սակայն այս դեսպանագիտական յաջողութիւնը բաւական չեղաւ Գաղղիացւոց։ Մեծ արժէք չունեցող դղեակի մը զինուց փոխարէն իբրև թշնամանք զգացուեցաւ, և սոտր վրէժն հանելոյ համար հնարը սուրը քաշելու չկարծեցաւ։

Բայց մինչև այն ժամանակ Հիւսիսային Գերմանիա կազմուեր և իւր ազդեցութիւնն արդէն Մէյն գետէն անդին կը տարածէր։ Յարմար ժամանակ էր հարաւային Գերմանիոյ կուրծքերու համակրութիւնը շահելու. ոչ թէ Գաղղիական զինուց յաղթութեան վրայ կառուցեալ, այլ վասն զի Նափոլէոն կը տատանէր։ Ընդդիմադիր կուսակցութիւնն ազատականաց կեդրոնացուցիչ կառավարութեան, և մինչև իսկ զօրաց մէկ մասն ընդհանուր քուէն առաւ զօրքով իւր դժգոհութիւնն յայտնեց։

Կայսրն այս պարագայից մէջ պարտք համարեցաւ զինուորներ ընել՝ և իւր խորհրդականներն ընդդիմադիր մասերն մէջէն ընտրեց։ Բայց Նափոլէոն Գ. որչափ գէթ 'ի ձախոն յաւելք գնաց ամեն ժամանակաց փորձն այս աւելի ալ հաստատուեցաւ թէ ամենէն առաջնաւէր ընդդիմադիրն՝ իբրև պաշտօնեայ՝ հակառակ մ՚է այն մարդոց ունին՝ որք անէ աւելի հեռուն երթալ կուզէին։ Եւ երկրին մէջ կուսակցութեանց կռիւն եւս քան զեւս բորբոքուեցաւ, Նափոլէոնի կառավարութիւն իբրև վերջին ապաւէն՝ ուշադրութիւնները դուրս դարձնելու յաճախ փորձուած միջոցին դիմեց։

Երկրի մը համար՝ ակար կառավարութեան մեծ դժբաղդութիւն չըլլալ կայսեր և իւր առհմին միհապետութիւնը ինքզինք ապահովելու կրնար ապաւինիլ կուսակցութեանց հարկիմեցութիւններուն, որք արդէն պատիւը վտանգի մէջ ինկած ցոյց կը տային։ Գաղափարը ալ՝ իրենց կողմէ պատերազմի վրայ համաձայն միաբանել համար այն կուսակցութիւններն իսկ դժրազանցել հարկ համարեցան։ Կառավարութիւնն անպատճառ նոր և մեծ յաջողութեան մը պէտք ունէր, և ասոր ապացոյցը նկատելով խորհեցաւ որ Պրուսիոյ հետ պատերազմ մ՚ամենէն աւելի արձագանք պիտի գտնէր երկրին մէջ։ Հետեւաբար այն տէրութեան հետ պատերազմ մը փնտռել ակամա եւ Սպանիոյ գահին յաջորդութեան խնդրոյն մէջ գտաւ։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզ 30 յուլիս.

Ըստ այսօր Մոզելի մէջ եղածոց պաշտօնեայ Գ. Կուրար կը ծանուցա-

նէ թէ փոխառութեան ստորագրութիւնն 41 1/2 երկիլիոնի հասու, եւ տակաւին ստորագրութիւնք կան որ դեռ ծանօթ չեն. այս անցքին դամարին կէսին մօտը Դաղղիա ստորագրած է։

Պ. Հուլսա ազդուեց թէ երկրին ուրախ դէպք է լինի այս փոխառութեան ստորագրին վերայ, որ կը ստուի ժամանակ խաղաղասէր, մրջան եւ արդիւնք Գաղղիոյ եւ սրհրապետական հանրապետութեան։ (Բուռն ծափահարութիւնք ձախ կողմէն եւ կեդրոնէն, իսկ աջ կողմը լռութիւն)։

Ալեքսանդրիա 31 յուլիս.

Տէօէ-Սուէզէն մինչեւ Ալեքսանդրիա 5 ժամու ճանբայ է. երկաթուղին կատարելապէս շինուած է, եւ քիչ օրէն պիտի բացուի հասարակութեան։

Վիէննա 1 օգոստ.

Միտհաթ փաշային ի Մեծ—Եպարքութիւն բարձրացումը խոր տպաւորութիւն ըրաւ հոս. Նախքէն Բրէս Լլոյտ լրագիրը որ ամենէն առաջ այս լուրը տուաւ, Նպաստաւոր մտօք կը դատէ, եւ կը յուսայ որ Նոր Մեծ-Եպարքոսին հմտութիւնն ու հայրենասիրութիւնն Օսմանեան կայսրութեան բարգաւաճանաց միջոցները զօրացնելու եւ բնութեան անոր ծոցը տրուած աղբիւրներն մէջ գնելու կը նպաստէ։

Տեղւոյս լրագրաց ամէնն ալ նպաստաւոր են Օսմանեան փոխառութեան, եւ ոչ ոք կը կասկածի յաջողութեանը վերայ։

Փարիզ 30 յուլիս.

Ստորագրութեան ուրիշ արդիւնքներն ալ խառնելով, գումարը 43 երկիլիոնի հասած է։

Նոր փոխառութիւնն այսօր 88·25 եղաւ։

Առաջին կէս երկիլիոնն այս օրերըս պիտի վճարուի Գերմանիոյ։

Լոնտրա 31 յուլիս.

Սթէնքի անգղիական գիտարան Պ. Լիւքին Շուէսի կառավարութեան քով գիտարան անուանեցաւ։

Լոնտրա 31 յուլիս.

Օսմ. Քոնս. 51 7/8
փոխ 1869 63 1/2
» 1871 73
Անգղ. Քոնս. 92 5/8
Օ.Պիւն 20
Մօնէր 41 1/2

Ամերիկա 31 յուլիս.

Օսկւոյն Մ.Ն. 0. 10 1/8
Չուխսեայ 10000 հակ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ

Միրատարեալ կուսակալ Խասա փաշան ծովային զօրաց պաշտօնէից անուանեցաւ փոխանակ Խալիլ փաշային, որ Պետական խորհրդոյ անդամ անուանեցաւ։

Բէօւք փաշան Պալատի խնամքէ փաշան Տիգրանակերտի եւ Մուխթար փաշան Ադրիանուպոլսոյ կուսակալութեան պաշտօնին մէջ վերահաստատուեցան։

Ահաւասիկ Բարձր. Միտհաթ փաշան Մեծ-Եպարքոս անուանող խաթթի Հիւմայունին թարգմանութիւնը.

Իմ ազնուական վէզիրս Միտհաթ փաշա.

« Քոյ նախորդ Մահմուտ փաշային փոխուելն հարկ լինելով, քոյ ծանուցեալ եւ փորձեալ արժանեաց եւ յաջողակութեան պատճառաւ Մեծ—Եպարքոսութեան պաշտօնը քեզ յանձնել արժան դատեցի. Այս անուանումդ փութով ամենուն աչքը ծանուցանել։

« Աստուած ամենեցունց ալ յաջողութիւն պարգեւէ»։

Չորեքշաբթի օրը Բարձր. Մեծ—Եպարքոս Միտհաթ փաշան Բ. Դրան պաշտօնատարաց շնորհաւորութիւնն ընդունելոյ ատեն հետեւեալ խօսքերն ըրաւ անոնց.

« Մեր ամենքս ալ մի եւ նոյն տագարէն եկած լինելով մեր արժանիքը կը ճանչնամ. իսկ ամենէն աւելի ես պիտի աշխատիմ ձեր յառաջացմանն. ձեր օրինաւոր բաղձանաց լրմանը, այս պայմանաւ որ դուք ալ մեզի հաւատարմութեան եւ ուղղութեան փորձեր տաք։

« Այս ճանբուն մէջ յառաջանելով փորձառութիւն եւ պատիւ ըզ—նայլերն օրինաւ եւ քաջալերութեան պէտք է լինին ձեզ»։

Վեհ. Սուլթանն հրամայեց որ արքունական նախարդ ատեանին քարտուղար Էմին պէյն եւ սակեանութեան նախարդ պաշտօնեայ Հիւսնի էֆէնտին նրանց կարգէն Միրիմիրի կարգին փոխադրին։

Դժուրիանքն կը ծանուցանեմք թէ նոր Մեծ-Եպարքոսին առաջին գործերէն մէկը՝ Թուրքերէն Իպրէթ լրագրին քառասնեայ դադարման վճիռը ջնջել եւ նորէն հրատարակելոյ հրաման շնորհելն եղած է։

Մեծ. Մէհմէտէն էֆէնտի եպարք եւ Մահմուտ փաշայի փեսաւորեան Մեծ. Բոհոս աղա Ապիկեանն, չորեքշաբթի երեկուան դէմ Արծաճանահ բաժնիքը կերթայ, եւ յուղարկել ու հայ ուրեք եռեւ բաղխերանին ստակը վճարած միջոցին կիսոյ կը մեռնի։

Ոստիկանութեան խնամ արուելով, աչքաց եղած քննութիւնքը կատարուեցաւ եռեւ մարմինը Բերայի Ս. Եկեղեցին փոխադրուեցաւ, եւ հինգշաբթի օրն ալ հանդիսաւոր յուղարկաւորութեամբ թաղուեցաւ։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ԵՒՋԱՆԸ ՈՍԿԵՒՈՅ

19 յուլիս	առաւօտ իրիկուն	57	36
20 »	շաբաթ առաւօտ		
	բացուելուն	57	34
	կէս օր	57	39

Կ. Պոլիս 19 յուլիս

Ըստ էլէթէ մէնէջմի բաժինք	Անգ.	լի.	11,26
Գրէտ »	»	Օսմ.	» 16. 33
Քրէաի Օսման—Թէրքի			10,36
Երկաթուղւոյ	»	Պր.	175
փոխ. 1863	»	»	343,
» 1865	»	»	353,
» 1869	»	»	321
Թրամուէյ		Օսմ. լիր.	12 38

ԱԶԳԱՅԻՆ

Օրագրի եւ փառքի երէկուան Թերթերուն մէջ կը տեսնեմք, որ Նորընտիր Քաղաքական ժողովը հինգշաբթի օրն իւր երկրորդ նիստն ըրելով հետեւեալ ընտրութիւններն ըրած է.

Ուսումնական խորհուրդ

Սիմոն Միքայէլեան
Տելոմար Էնքսէրճեան
Համբարձում Իփէքճեան
Գէորգ Խօթխմառճեան
Խաչատուր Միսաքեան
Տիգրան Խաւաֆեան
Մանուէլ Աճեմեան

Տնտեսական խորհուրդ

Ղազար Հովսէփեան
Անդրէաս Փափազեան
Յովհաննէս Ճիլտճեան
Յովհաննէս Փէշտիմալճեան
Բարսեղ Տէրըկէրեան
Գրիգոր Պէրպէրեան
Գասպար Ֆրանկիւլեան

Հոգաբարձութիւն վանօրէից

Նշանագէտ Իւթիւճեան
Ղեւոնդ վարդապետ Փիրղալէմեան
Ամբրոսիոս » Խաչէնտէրեան
Խորէն » Կիւրճեան
Մարկոս Ազարեկեան
Գէորգ Միրապեան
Վարդան Գասպեկեան

Հոգաբարձութիւն հիւանդանոցի

Խաչատուր Ղազարոսեան
Կարապետ Ջիլճեան
Բարսեղ Ստեփանեան
Յովսէփ Մոզեան
Յովհան Իւթիւճեան
Ենովք Բուլճեան
Գէորգ Թաղճեանճեան
Մարտիրոս Ալեքսանեան
Աւետիս Կոզմաճեան։

Կը փութամք ծանուցանել թէ մեր վերոյ եղած ընտրութիւնը չեմք կրնար ընդունել։

Գասաճաւն յաջորդ Թուով կը բացատրեմք։

Նախընթաց Թուով ծանուցած էինք թէ Նորընտիր Քաղաքական ժողովն Ս. Աստուածածնի ընտրած է Մեծ. Կարապետ էֆէնտի Փափազեանը։

Այժմ կը լսենք թէ յիշեալ էֆէնտին այդ պաշտօնը չընդունելով հրաժարական տուած է հինգշաբթի օրը։

Նմանապէս կը լսեմք թէ Մեծ. Ապրօ էֆէնտին՝ որ առաջ ընդունած էր Քաղաքական ժողովոյ ատենադպրութեան պաշտօնը, հինգշաբթի օրը հրաժարական գրած է։

Ցարդեան Մեծ. Միքայէլ էֆէնտին ալ նիզրէն չէ ընդունած։

Օրթագիւղի Հախիսիմեանց բարեհամբաւ վարժարանին տարեկան քննութիւնքն այս շաբթու կատարուելով փակը կիրակի, պարգեւաբաշխութեան հանդէսը պիտի կատարուի ժամ 6ին։

Անդրա եմք որ յիշեալ ազգային վարժարանն իւր աշխե ինամակալութեանց հաճելի եւ ուսանողաց ջանից շնորհիւ այս տարի ալ անդամ եւ աւելի ատենների պէտ որդիանաւէս յաջողութեամբ կը դասէ իւր տարեկան քննութեան։

Պէշիկթաշի երկսեռ ազգ վարժարանաց տարեկան քննութիւններն ալ աւարտած լինելով, վարժարանս ալ մրցանակաբաշխութեան հանդէսը պիտի կատարի Պէշիկթաշի եկեղեցւոյն մէջ ժամ 5 1/2ին։

ՀԱՐՑԵՐ ՈՒ ԱԶԳԱՅԻՆՍ

Ընդհանուր աշխարհի ծանօթ ճշմարտութիւն մին է որ Օրիորդաց դաստիարակութիւնը մարդկային ընկերութեան հիմնական յառաջադիմութեան առաջին պայմաններէն մէկն է։

Հայ ազգին մէջ թէ եւ օր քան օրէ օրիորդաց համար դպրոցներ կը հաստատուին, — սակայն անոնց ոչ թիւը եւ թերեւս ոչ ալ սկզբունքն ազգին եւ ժամանակին հ[...] պէտքերուն [...] Բ[...]ի Հայրենասիրաց սանք ընկերութիւն մը կազմեցին Վ[...]եան անուամբ, որոյ իւրաքանչիւր հայ անդամ ամիսը գումար մը (5 դր. եւ 1 արծաթ մէճիտ մուտք) տալով կրնայ անդամ գրուիլ եւ յետոյ բոլ կանոնադրութեան ընկերութեան, հաւաքուած ստակով օրիորդաց համար դպրոցներ բանայ մը պիտի հաստատէ, որոյ սկզբունքն եւ ասոնց կրթութիւնը համեմատ ըլ-

լան ազգին արդի կոչութեանը, այսինքն ազատ ժառանգական ազգութեան ձեռնարկներէ, որ մինչեւ ցարդ գիտակը լեզուերէն զգառած են դժբաղդաբար։

Ուստի անշուշտ եմ որ իւրաքանչիւր ճշմարիտ Հայ՝ Վարդուհեան ընկերութեանս փնդրութեան մտնէ պատուելով ժամանակով պիտի փութայ ձեռընտու ըլլալ այս ազգօգուտ եւ կարեւոր ձեռնարկութեան։

Ի դիմաց գործադիր ժողովոյ Վարդուհեան ընկերութեան

Կ. Պոլիս յուլիս 17

Գէորգ Ա. Ազատեան

ՏԱՐՕՐԻՆԱԿ ԳՈՐԾ ՄԻ

Լրագրոյս մէջ քանի մի շաբաթ յառաջ Դատաստանաց վերնագրով հրատարակեալ յօդուածոյն հեղինակ Լուսինեան էֆէնտին հինգշաբթի օրը մեր գրասենեակը գալով կիմացնէ մեզ թէ իւր յօդուածոյն ձեռագրին մէկ կտորն Օրագրոյ խմբագիր Օդեան էֆէնտիի քով է, մանաւանդ ատարանէն կամ մեր գրասենեակէն գողցուած եւ նորա ձեռքը գնացած։

Ի սկզբան անհաւատալի թուեցաւ մեզ այս լուրը. բայց վերջապէս մեր ատարանին գրաշարներն հարցաքննելով իմացանք թէ նախորդ օրը՝ մեր հոն չգտնուած ժամանակ՝ Օրագրոյ ատարանին գրաշարներէն մէկը մեր ատարանն եկած եւ գրաշարաց դրելիք խաւարը խարած է բռնելով թէ Օդեան էֆէնտին՝ Լուսինեան էֆէնտիի յօդուածին ձեռագիրը տեսնել ուզելով, Իւթիւճեանէն խնդրած եւ նա ալ տալ խոստացած է. ուստի տանելու կու գայ. Մեր գրաշարն ալ հաւատալով յանձնած տուած է։

Տպագրական աւէն օրինաց դէմ գործուած այս յանդուգն խարէութեան վերայ բնականաբար զայրանալով, անմիջապէս հետեւեալ նամակը գրեցինք Օդեան էֆէնտիի.

Մեծարգոյ պաշտօնակից.

Երէկ առաւօտ ձեր գրասենեակէ չգտնուած ժամանակ, ձեր գրաշարներէն մէկն եկեր եւ Մասիսի մէջ հրատարակուած Լուսինեան ստորագրութեամբ յօդուածի մը ձեռագիրը խնդրեր է ըսելով թէ դուք ինձմէ խնդրած եւ ես ալ խոստացած եմ եղեր. Մեր գրաշարներն ալ հաւատալով հանձներ տուեր են։

Այս եղելութիւնը ձեր խորհրդովը եւ կամօքն եղած է՝ թէ առանց ձեր գիտութեան՝ ձեր գրաշարն հնարքն ըրած է. կը խնդրեմ որ շնորհ ընէք երկտողիւ մը ծանուցանել ինձ։

Գնորհի խան 20 յուլիս 72

Միշտ բարեացակամ Ն. Մ. Իւթիւճեան

Օդեան էֆէնտի ալ հետեւեալ պատասխանը գրած է մեզ.

Մեծարգոյ պաշտօնակից իմ.

Լուսինեան էֆէնտիի մէկ ձեռագիրը բաղդատելու պէտք ունենալով մեր աշխատանքը թէ եւ շատ կը գտնուէր ինձմէ վեհեր առկան երէկ չկրցինք գտնել. ուստի ձեր ատարանէն ուզելի կտոր մը առնելով՝ վերջին դատաստանական յօդուածը. Նամակիս կէսին չափ թուղթ մը բերին անոր ձեռագրէն դատաստանական յօդուածի մասէրէն։ Այս տառս Մանուկ[*] եկեր եւ ուզեր է մեր գրաշարէն. երբ ես եկայ, իմ քովս էր հանեցի տուի. պաշտպանը գիտէ։

Յուլիս 20 72

Միշտ անձնուէրդ
Օ. Խաչատրեան

Այս նամակէն յայտնի կը տեսնուի թէ Օդեան էֆէնտիի խորհրդովը ու հրամանով կատարուած է այս տարօրինակ գործը, որոյ վերայ մեր կարծէ խորհրդածութիւն ընել աւելորդ համարելով՝ դատաստանն ընթերցողաց կը թողումք։

---

* Մեր դիմաւոր գրաշարին անունն է։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Պանքայից սահմանադրութեան վերայ կարծիքները դեռ բաժնուած են. Ոմանք կուզեն որ պանքայից ամեն գործողութիւնք ազատ լինին. այլք կը խորհին թէ մասնաւորին վճարելի տոմսեր արտադրելու հանելոյ իրաւունքը կամ միակութիւնը տնկուածին պանքայից միայն տալ է։ Բայց պանքայից ազատութեան պաշտպանը թէ՛ հրատարակաց և թէ՛ ատենաւորաց մէջ ընդհանրանալոյ վերայ է։

Պանքայք սաւանդ առանձնական պատճառաւ խառն օդ տուեր գործողութիւն մ՚այլ կերպեն, որ սակայն մի փոխանցութիւն է և Գաղղիերէն վիրման կը կոչի. Այս գործողութիւնը պանքայից աւանդատուներուն փոխանցումը կը դիւրացնէ՝ նոյն առևտրականներուն մէջ արագ արմանադրութեան մի միջոցաւ, առանց սակ հանելու և փոխադրութեան ծախքեր ընելու՝ թէ՛ գտնուած քաղաքներուն մէջ, և թէ մէկ քաղաքէն միւսը իրենց հիւղերուն կամ գրասենեակներուն միջոցաւ։

Օրինակի համար պանքային մէջ դրամ ունեցող վաճառական մի երբոր մէկուն պարտք ունենայ, և այն մէկն ալ պանքային պարտք ունենայ, փոխանակ ինքը պանքային իր սակին անելով անոր վճարելու, և նա ալ առնելու պանքային վճարելու, իր սակը պարզապէս այն մարդուն վերայ կը դարձնէ, նա ալ պանքային, և այսպէս առանց սակը տեղէն խախտելու երեքին ալ առնելիք տալիքը կը կարգադրէ. Գաղղիոյ պանքան այս կերպիւ տարին քան երկիլիոնէն աւելի գործ կը կատարէ։

Կա գարէ 'ի վեր յաճախ ջանքեր եղան հողի երաշխաւորութեան վերայ հիմնեալ երկրագործական պանքաներ հաստատելու համար, բայց չկրցին գանձը ապահովել, որովհետեւ երաշխաւորութիւն տրուած հողն բաւ բաւական չափական արժէք և չկրկնուող դրամով հանգուանք չունի։

Քանի մի տարիէ 'ի վեր փորձեր կը լինին պանքայից հաւաքականութիւնն երկրագործութեան կամ երկրագործաց պիտոյից յարմարեցնել, և առանց հողի երկրագործական փոխը սահմանել, զոր երկրական կամ կալուածական փոխէն զանազանել պէտք է։ Այս վերջիններն մէջ հանուած պանքատնեաց երաշխաւորը հողն է, արդէն կոչմակերպութեան մի ձևորդ. Կայ Իտալիոյ և Գերմանիոյ մէջ կէս դարէն աւելի ժամանակէ 'ի վեր հաստատուած պանքայք յաջողութեամբ կը գործադրեն։

Իտալիոյ և Գերմանիոյ մէջ յաջողութիւն գտնող հաստատութիւնք կալուածատիրաց ընկերութիւնք են, որք փոխառուաց դրամներուն հանգիստ առնուոյ՝ երկար կամ քառասուն տարին վճարումի կերպակաւորեն։ Փոխառուները կալուածատիրոջ տուած պարտաթղթոյ վերայ սակ կ՚առնեն, և այն պարտաթղթոյ տարուէ տարի վճարախառնութեամբ կը վճարուին։ Երկրական կամ կալուածական փոխի հաստատութիւնք, որ պանքայ չեն, այն պարտաթղթոյ կամ մուրհակաց վճարը միայն կերպակաւորեն և կը հակեն որ հողին վաճառման արժէքէն կէսը չանցնին։ Օրէնքը կալուածատիրոց սեփականութիւններեն ձևաւորինն առնելոյ իրաւունք կուտայ այս հաստատութեանց, եթէ կալուածատէրը՝ պարտաթղթոյ բերողաց կամ մուրհակաց վճարած տարեկան տոկոսը՝ հանդերձ վարչական ծախուց թեթև կոտորակով և տարուէ տարի վճարելու եղած պարտաթղթոյ բաղդորոշեալ չափու գործութեան վճարմանը սահմանեալ ժամերին պահանջած չվճարեն։

Այս կերպիւ կարող եղան երեսուն կամ քառասուն տարուայ մէջ պարտքը մարել տարեկան թեթև տոկոսով մի, որ բանած տոկոսն աւելի չէ։

Գաղղիոյ կալուածական փոխն ալ (կալուածական փոխառութեան պանքան) նոյն մանրամասնութեամբ կը գործէ, այս տարբերութեամբ որ միակ է և պաշտօնական, և գրաւոր յուշեր ալ շնորհելի փոխ առնելով պարտատերանց օգնութեան փոխ կը տայ, որք դրամագլխոյ վճարման ձևով կը վճարին։

Այս կալուածական մէկ կը կոչայ իր հոգին պարտքը վճարելոյ կամ դրամագլուխը...

քնելոյ համար փոխառութիւն ընել և առաքելած մի վճարելով 30—40 տարւոյ մէջ պարտքին ազատիլ։ Այս տարբեր հաստատութեանց տոկոսն աւելի չէ, որոց վճարուելին նաև գործնալ առիթը պարտքը կը կենայ։

Այս նիւթոյ վերայ կրկին ընդհանուր դիտողութիւն կընենք նախ թէ իւրաքանչիւր կարծիքն թէ փոխը պանքայ ներկայացուցից նշանաց գործածութիւնք՝ կամ պանքայից և այլ փոխի հաստատութեանց բաժինք՝ դրամադլխոյն ներքը կը բազմապատկեն։ Այս հարուստ դրամագլուխ ունենալոյ համար բաւական կը լինէր նշաններ լինել։ Այս սխալ կարծիքն ուղղակի ներգործութիւն կատարեց է։ Ճշմարիտն այս է, որ փոխը դրամագլուխներն 'ի մի վայր կը գումարէ, և զանոնք յարմարագոյն կերպիւ և արդիւնաւորութեամբ կը գործածէ. ոչինչ նման մէջ գնելով, որք գիտեն և կրնան աւելի բարւոք յանձնելու։ Երկրորդ՝ կանոնք թէ փոխը որ և է գործադրութիւն՝ բանաւոր լինէ և արդիւնաւոր լինելոյ համար՝ պէտք է խոհեմ գործոց, բուն կազմադրելով ձեռնարկութեանց, և արդիւնաբեր գործածութեան վերայ հիմնեալ լինի։ Կալուածական փոխի միջոցաւ եղած փոխառութիւնն՝ ոչինչ և չհամբեր լինի, գործառել իր սեփականութիւնն կը կորսնէ. այն մարդը, որ ձեռք բերած դրամագլուխն հողին արդիւնք վճարելոյ կամ բարեփոխելու ընելոյ տեղ՝ անմիջական զբօսանքի ծախսէ, գայն։

Ցանազան փոխք.

Փոխի բառին վերայ յաւելուած այլ և այլ մակդիրներն ալ բացատրենք։

Կալուածական կամ անշարժ սեփականութեան փոխին դէմ՝ շարժական սեփականութեան փոխ կամ ապրանքի փոխ կը կոչեն այն փոխի կամ փոխառութեան գործողութիւնք, որք վաճառականութեան, այլ և այլ ճիւղերուն կը վերաբերին, և Արեւմտեան փոխն, Արուեստական փոխն, և Երկրագործական փոխը կը սահմանեն, որոց երեքն ալ հասկնալի են։

Ցանեակցեալ տարիէ 'ի վեր քանի մի մեծ ձեռնարկութիւնք հիմնեցան, որք այս ձեւերը ասոն իրենց անուան։ Առանք խառն հաստատութիւնք են, որք Պանքայի և փոխառութեան գործողութիւններ կընեն, և մանաւանդ մեծամեծ ձեռնարկութեանց, փոխանցուց, պետական փոխառութեանց, Պարսայի մէջ առնուած ծախուած արժէքից և այլոց վերայ շահադիտական գործեր կը կատարեն։

Իրական կամ սակագ. փոխ կը կոչի այն փոխը՝ որ յատուկ երաշխաւորութիւն ունեցող անձնական փոխի դէմ յատուկ գրաւով երաշխաւորութեան վերայ կը հիմնուի։

Հասարակային փոխ կը կոչին պետութեանց, գաւառաց և քաղաքաց փոխառութիւնք։

Մօտաւորական Փոխ.— Միջացեալ Փոխ.

Ժողովրդական փոխ կը կոչի մանր վաճառականաց, մանր արդիւնաբերաց, և գործաւորաց փոխը։ Նոյնպէս յարմարեալ ուրիշ արդիւնաբերաց կամ վաճառականաց փոխին. ասոնցն մանր գործոց կամ մանր դրամոց վերայ հիմնեալ լինելոյն պատճառաւ՝ դժուարութեամբ ձեռք կը բերուի։ Բայց վերջապէս հաւաքական և համերաշխ ընկերք, ասոնցմէ մասնակցող ամենն ալ իրերաց երաշխաւոր և պատասխանատու լինելով կը դիւրացնեն։

Այսպէս, օրինակի համար, հարիւր մարդ, որոց ոչ մէկը իրենց առանձնաբար փոխ առնել ձեռք բերել փոխի հաստատութեններէ, կրնան իրերաց երաշխաւոր լինելով փոքրիկ գումարներ և շարժական կամ անհատական խնայութիւններ 'ի մի վայր ժողովելով փոխ մի կազմել, որ իրենց իւրաքանչիւրոյն և ուրիշ նմանօրինակ վաճառականութիւն ալ շնորհէ և թէ այլ կարելի կամ փոխառութիւններ ընել իրենց արտաքնոց և այլոց դրամէ մեծամեծ շահեր և օգուտներ կրնան յառաջ գալ։

Այս է Միջացեալ փոխի կոչուած Պանքայից և այլ հաստատութեանց ակզբունքը, որք ժողովրդական փոխառութեան Պանքայք անունով 15—14 տարէ 'ի վեր հիմնուեցան Գերմանիոյ մէջ, և որ մեծա-

գանացն խնայութեան արկղոյ և մանր փոխառութիւններ ընող Պանքայից պաշտօն կը կատարեն։

---

21 յուլիս 1872 Օրթագիւղ

... Խմբագիր

Հետեւեալ երկտողիս հեր մեծանուն թերթին մէջ անկիւն մի շնորհելնիդ կը խնդրեմ։

ԱՌ Պ. ՍԵՒԵԱՆ

Սրբեմն «Թորոսեց» անուամբ նշանաւոր՝ խել տարին մ՚ի վեր սակ նոյն անուան տակ պարտական ընկերութեան մի քանի գեղծումները նշանակած էիք ձեր ...ական հրատարակին մէջեւ։

Սատքին վճարին մէջ այդ խմբին անդամակից լինելու բարեբաղդութիւնն ունէի. գուք երկրորդին՝ նորա մեզմէն լինելու գծրաբաղդութիւնն ունեցեր էք. կը յաւիմ 'ի սրտէ։

Կրնէք թէ յանձնելու համար գնացի. դարձեալ սխալեր էք. լաւ էր թէ մօտահեզնեք ամբողջատանելութիւնն անձամբ անձին հինար տասցայէր։

Իմ մեծարոյ ընկերակցայս՝ ինչպէս և ինձ՝ հրաւէր էիք բրած սրպէս զի մեր տեսածն ու գիտցածը բացատրելով մեր տուրեակներուն գաղտնիքը յայտնելով ընկերութեան քայքայման պատճառ եղող անձանց ծանօթն։

Ձեր այս հրաւէրն ընդունելու համար, չեմք անմանր այսօր։

Ժամանակին չատ բան յայտնած եմք, մի քանիներ ալ դուք էք բուցած, եւ քիչ ատենէն ամեն բան պիտի յայտնուին։

Այս մասին իմ մեծարոյ ընկերակիցքը՝ ինչպէս եւ ես՝ ապահով եմք։

Ապահով եղէք եւ դուք։

Քոյդ

Յ. Ա. ՊԻՊԵՐՃԵԱՆ

Հետեւեալ նամակն ու գրութիւնները Մեծ. Միհրան էֆէնտի Միքայէլեան գրկած է մեզ 'ի պատասխանի Մեծ. Միքայէլ Միհրանտեանցի հրատարակած գրութեանց։

... Խմբագիր

Յուլիս 18 եւ 20 ամսաթուերով թերթերնուդ մէջ Մեծ. Պ. Միքայէլ Միհրանտեանց իր առ Գեր. Վարժապետեան Ներսէս եպիսկոպոս գրած գրեանց վաճառման հաշիւը 'ի բացակայութեան նորին պարտաւորութեան ինձմէ ընդունած եւ անոնց գումարը առկայէն իրեն վճարուած չըլլալուն համար ինձ նկատմամբ ամբաստանութիւն կընէ, որպէս թէ յիշեալ գումարը մինչեւ այսօր իմ քովս է. բայց ինչպէս որ 1831 օգոստ. 20 նամակաւս իրեն յայտնած եմ թէ այդ գրեանց հաշիւը եւ անոնց գումարը Գեր. Ներսէս եպիսկոպոսին պատանիքեալ Եփրեմովնեք ունի, եւ 'ի բացակայութեան նորին սրբազնութեան փոխանորդաբար նոյնին իրեն գրկած եմ եւ Ա. Նուպար եւ Ճանճապուրեան վարժարանին թէ ուղղակի եւ թէ անուղղակի նոյնին հոգաբարձուաց գորս ձեռ մէկտեղ Գեր. Ներսէս եպիսկոպոսի եւ իր մեծապատիւ ընկերներուն յանձնած եմ, թէպէտ եւ անոնք զանազան անտեղի պարտաւորներով իմ մանկիկներս, գիրքերս եւ ուրիշ ամեն իրաւունքներս մինչեւ այսօր ինձ յանձնած չեն, որոյ համար դատ բացած էի եւ որոյ պատմութիւնը շատ երկար ըլլալուն համար առ այժմ հրատարակելու զանց կընեմ. բայց 'ի միամտութիւն ձեր պատուական թերթին ընթերցողաց կը խնդրեմ որ ձեր յառաջիկայ թերթին մէջ ներկայիս հետ նամակը հրատարակել, հետեւեալ գրութիւնները, որք Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք հայր եւ Ազգային վարչութեան հայրախնամ Քաղաքական ժողովոյ կողմէն առ իս ուղղուած են։

Կանխաւ շնորհակալութիւններս մատուցանելով, մնամ ձերդ

Մ. Միքայէլեան

Սամաթիա 21 յուլիս 72

Դիւան Քաղաքական Ժողովոյ Ազգային վարչութեան

Թիւ 1647.

Մեծապատիւ էֆէնտի

Նուպար—Շահնազարեան վարժարանի նախորդ տեսուչ Մ. Միքայէլեան էֆէնտին եւ պատուարժան խնամակալութեան մէջ ծագած հաշուական վէճը քննելու համար ամէն առաջ երկրորդ կոչման համաձայնութեամբ ընտրուած իրաւարար յանձնաժողովոյն տասուցած տեղեկագրին վրայ, Ազգ. վարչութեան Քաղաքական ժողովը իւր կողմանէ եւ իւր մէջէն երկու անդամոց յանձնած էր վերջին որոշումը տալու։

Այն վերջին մասնաժողովն ամսոյս 21 թուականաւ իւր որոշման յայտագիրն ներկայացնելով Ազգ. Քաղ. ժողովն գայն ընդունելէ նաեւ, որոյ նոյն յայտագրոյ մէկ մէկ օրինակն հաղորդել երկու կողմանց 'ի գործադրութիւն։

Ուստի բառ որոշման ներկայնելով կը հաղորդենք ձեզ յիշեալ յայտագրոյն վաւերական պատճէնը, ինչպէս որ նոյնը հաղորդեցինք նաեւ յիշեալ վարժարանի պատուարժան խնամակալութեան։

23 մայիս 1872 ... Մնամ աղօթարար

'ի Պատր. Հայոց ... Պատրիարք Կ. Պոլսոյ

Կ. Պոլիս ... ԻԳՆԱՏԻՈՍ

Առ Մեծ. Միհրան էֆէնտի Միքայէլեան, նախորդ տեսուչ Նուպար—Շահնազարեան վարժարանին

Պատրիարքարան Հայոց 'ի Կոստանդնուպոլիս

Թիւ 1647.

ՊԱՏՃԷՆ

Ամենապատիւ Սրբազան Հայր Նախագահ Ազգ. Վարչութեան Քաղաքական ժողովոյ.

Նուպար Շահնազարեան վարժարանի նախորդ տեսուչ Միքայէլեան Միհրան էֆէնտիի հաշիւներն տակէ առաջ Պոյաճեան Յովհաննէս եւ Արշակ Ռուփէն էֆէնտիներէ բաղկացեալ յանձնաժողովոյ մը կողմէն վերաքննուած ըլլալով այն յանձնաժողովոյ կողմանէ առ Քաղաքական ժողովն ներկայացած 1872 փետրվար 29 թուականաւ տեղեկագրին 'ի նկատի առնելով այս անգամ Քաղ. ժողովոյ կողմէն ընտրեալ ստորագրեալ անդամքս հետեւեալ որոշումները կը ներկայացնեմք։

1. Բառ որոշեալ յիշեալ յանձնաժողովոյ տեղեկագրին նայելով Միհրան էֆէնտիի տեսչութեան ժամանակին գալստը եւ ծախսերը եւ այլոց գանձուած պարտքերը իւր հաշուոց մէջ անցած են եւ իրենց յիշատակէ, պէտք է որ արդի խնամակալութիւնը այն պարտքերը վճարել առանց այս մասին անոր վրայ բառ մը գրելու։

2. Յիշեալ գայրոյին մէջ Միհրան էֆէնտիի ունեցած մասնաւոր գրքերն անմիջապէս իրեն յանձնել։

3. Միհրան էֆէնտի թէ եւ 'ի վերջ քննութեան հաշուոց եւ բառ որոշման յիշեալ յանձնաժողովոյ վարժարանէն 32,129 դր. առնելիք ունի, բայց նկատելով որ այս գումարին մէջ վարժոցի աղքատ զանազան պէտքերու համար պահանջք անուամբ 25098 դրի գումար մը կայ, եւ այս գումարին գէմ խնամակալութեան կողմանէ փոխանորդ կարգուած Սիմոնեան էֆէնտի այլ եւ այլ դիտողութիւններ կընէ, մինչեւ որ իւր այս դիտողութիւններն օրինաւորապէս գրով ներկայացնէ եւ քննուին, պէտք է որ այն 32129 դրի վճարումը կախ մնայ, եւ առոր համար ալ թուականէն մինչեւ յառաջիկայ տարւոյ 15 մեջոց սրոյն։

4. Միհրան էֆէնտիի յանձնած 11020 դրի գրքերուն մէջէն իւր հեղինակած դրոց արժէքը իւր առնելիքներէն վար իջնելով, գրքերն իրեն տալով։

5. Թէպէտ նախորդ յանձնաժողովը վարժարանին տպարանին մէջ Միհրան էֆէնտիի տպագրել տուած դրոց գիներուն համար պէտք եղած քննութիւն բրած էր սակայն ամէն 'ի քիչ տարի առաջ ընդհանրապէս ուրիշ տպարանաց մէջ գրուած դրոց գիներուն հետ ալ բաղդատել պէտք։

Ընդ սմին Քաղ. ժողովոյ

21 մայիս 72 Գումարեալ ի մասնաժողով (Ստորագրութիւնք)

Գէորգ Խոճէմարտեան Յովսէփ Ճրճեան

Յովսէփ Վ. Նորատունկեան

Վաւերական կարգութեան կնքագրեմ

Պատր. Կ. Պոլսոյ ԻԳՆԱՏԻՈՍ

LLOYD SUISSE
ԼՈՅՏ ՍՈՒԻՍ
ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ
(ՕՍՍՈՒՐԱՆՍ)
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՎԻՆԹԷՐԹՈՒՐՏ

Այս ընկերութեան Կ. Պոլսոյ գործակալութիւնն (աճէնթօ) որոշեալ գին ունին ծովային, ցամաքի եւ գետի վրայ վտանգաց ապահովութեան։

Աւելի մանրամասն տեղեկութեան համար դիմել հետեւեալ գործակալաց.

ՀԵՐՄԱՆ ՀԻԼՏԻՆԿ	ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ
Ընդհանուր Գործակալ	ՊԵՅՄԸՆ
Գալաթիա	Գործակալ
Ֆարանճըլար փողոց	ի Թանճէ գորու-
թիւ 2	Կ. Պոլիս.

ՎԱՐԺ
ՆԵՐ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ
ԵՒ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ
ԳՐԵՑ Տ. Հ.
Տէր եւ Հրատարակիչ
Թ. Ա. ԱՆՏՕՆԵԱՆ

Կը ծախուի ամէն հայ գրավաճառաց քով։

ՓՈԹՕՍՐԱՖ
Գ. ՄՕՂԵԱՆ

Կ. Պոլիս Մահմուտ փաշա Բաստըրճըլար փողոց թիւ 1 Թիւրքճի խանին դէմը։

Ցոյց կու տամ Գ. Գ. Մողեան պատիւ ունի ծանուցանել աղգային հասարակութեան թէ յուլիս 1/13էն սկսեալ Կ. Պոլսոյ Մահմուտ փաշա Բաստըրճըլար փողոց թիւ 1 լուսանկարատունը փոխադրած է իր գործարանը որ պատրաստ է ամէն օր իրեն գիմող յաճախորդները ընդունել մինչեւ երեկոյ ըստ ամենայնի գոհ ընելու. համար ամէն պատրաստութիւն ըրած եւ հիմակ եւ տան օրերն ալ բաց է այն լուսանկարատունը։

Լուսանկարչութեան արհեստը քիչ ատենի մէջ կատարելագործուի սորվիլ փափագողք ալ կրնան Գ. Գ. Մողեանի դիմել։

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԽՕՖԻՒՃԵԱՆ

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ
ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ
1872 ՅՈՒՆԻՍ 22 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ
ՄԻՆՉԵՒ Ի ՆՈՐ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԲԱՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ — Բօսֆորէն Իջնող շոգենաւները

11 15 Պէօյիւքտէրէէն Թարապիա. Եէնիքէօյ. Էմիրկեան. Ռ. Հիսար. Պէպէք. Արնաւուտքէօյ. Գուրուչ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ։
11 30 Արնաւուտքէօյ. Գուրուչեշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ. Գապաթաշ։
12 Վանիքէօյ. Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյ. Գուզկ. Գապաթաշ։
12 Եէնիմահալլէէն Պէօյիւքտէրէ. Թարապ. Եէնիքէօյ. Պօյաճքէօյ. Ռ. Հիսար. Արնաւուտ. Գուրուչ. Օրթաքիւղ. Պէշիկթաշ։
12 30 Պէյքօզ. Բաշաբահչէ. Գանլըճա. Ա. Հիսար. Գանտիլլի. Վանիքէօյ. Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյ. Գուզկ.։
1 Եէնիմահալլէէն Մէզարպուրնու. Պէօյիւքտէրէ. Թարապ. Եէնիքէօյ. Իսթինիա. Էմիրկեան. Ռ.Հիսար. Պէպէք. Արնաւ. Օրթ. Պէշիկ.
1 30 Արնաւուտքէօյ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիկ. Գապաթաշ։
1 45 Բ. Ա. Գավաքէն. Մէզարպուրնու. Պէօյիւքտէրէ. Թարապիա. Եէնիքէօյ. Պօյաճքէօյ. Ռ. Հիսար. Պէպէք. Արնաւուտ. Գուրուչեշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ. Գապաթաշ։
2 Պէօյիւքտէրէէն, Թարապիա. Պէյքօզ. Բաշաբ. Գանլը. Ա. Հիսար. Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէրպ. Գուզկ։
2 45 Եէնիմահալլէէն Պէօյիւք. Թարապիա. Եէնիք. Էմիրկ. Ռ. Հիսար. Պէպէ. Արնաւ. Պէյլէր. Օրթա. Պէշիկթաշ։
3 30 Պէօյիւքտէրէէն. Պէյքօզ. Բաշաբ. Րիֆաթ փաշա մահ. Գանլը. Ա. Հիսար. Գանտիլլի. Վանիքէօյ. Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյ։
3 30 Եէնիմահալլէէն Մէզարպուրնու, Պէօյիւքտէրէ. Թարապիա Եէնիքէօյ. Իսթինիա. Էմիրկեան. Ռ. Հիսար. Պէպէք. Արնաւ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ։
4 45 Պէօյիւքտէրէէն Թարապ. Եէնիք. Պօյաճ. Ռ. Հիսար. Պէպէք. Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ։
5 45 Պէօյիւքտէրէէն Թարապիա. Եէնիքէօյ. Էմիրկեան. Ռ. Հիսար. Արնաւուտքէօյ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ։
5 30 Արնաւուտքէօյ. Պէյլէրպէյ. Օրթաքէօյ. Գուզկունճուգ. Իւսկիւտար. Գապաթաշ։
6 15 Եէնիմահալլէէն. Պէօյիւքտէրէ Թարապիա. Պէյքօզ. Եէնիքէօյ. Էմիրկեան. Գանլըճա. Ռ. Հիսար. Գանտիլլի Արնաւուտքէօյ. Պէյլէրպէյ. Օրթաքէօյ. Գուզկունճուգ. Պէշիկթաշ. Իւսկիւտար։
8 Արնաւուտքէօյ. Գուրուչեշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ. Գապաթաշ։
8 Եէնիմահալլէէն Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիք. Էմիրկեան Ռ. Հիսար. Պէպէք. Արնաւ. Օրթ. Պէշիկ։
8 30 Պէօյիւքտէրէէն. Պէյքօզ Բաշաբահչէ Րիֆաթ փաշա մահալլէսի. Գանլըճա. Ա. Հիսար. Գանտիլլի. Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյի. Գուզկունճուգ. Իւսկիւտար։
8 45 Մէզարպուրնուէն Պէօյիւքտէրէ. Թարապիա. Պէյքօզ. Իսթինիա. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ։
10 Եէնիմահալլէէն. Մէզարպ. Պէօյիւքտէրէ. Թարապիա. Եէնիքէօյ. Էմիրկեան. Պէպէք. Արնաւուտքէօյ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ։
10 30 Պէօյիւքտէրէ. Պէշիկթաշ. Գապաթաշ։
11 Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ.
11 Պէօյիւքտէրէէն, Թարապիա, Էմիրկեան, Ռ. Հիսար, Արնաւուտքէօյ, Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ։

Կամուրջէն Ելնող շոգենաւները

12 Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Արնաւուտքէօյ. Պէպէք. Ռ. Հիսար. Էմիրկեան. Եէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ։
1 Պէշիկթաշ. Օրթաք. Արնաւուտ. Պէպէք. Ռ. Հիսար. Պօյաճքէօյ. Իսթինիա. Եէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ. Մէզարպուրնու. Եէնիմահալլէ։
1 Ուղղակի Արնաւուտքէօյ։
1 15 Գապաթաշ. Իւսկիւտար. Պէշիկթաշ. Գուզկունճուգ. Օրթաքէօյ. Պէյլէրպէյ. Արնաւուտքէօյ. Գանտիլլի. Ռ. Հիսար. Գանլըճա. Էմիրկեան. Եէնիքէօյ. Պէյքօզ. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ. Եէնիմահալլէ։
2 Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Գուրուչեշմէ. Արնաւուտ. Ռ. Հիսար. Էմիրկեան. Եէնիք. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ։
2 30 Իւսկիւտար. Գուզկունճուգ. Պէյլէրպէյի. Չէնկէլքէօյ. Վանիքէօյ. Գանտիլլի. Հիսար. Գանլըճա. Րիֆաթ փաշա մահալլէսի. Բաշաբահչէ. Պէյքօզ. Պէօյիւքտէրէ։
3 Գապաթաշ. Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Պէյլէրպէյ. Արնաւուտ. Պէպէք. Ռ. Հիսար Էմիրկեան. Եէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ Մէզարպուրնու։
4 Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ Արնաւուտքէօյ Գանտիլլի Ռ. Հիսար Էմիրկեան, Եէնիքէօյ, Թարապիա Պէօյիւքտէրէ։
4 15 Գապաթաշ. Պէշիկթաշ. Իւսկիւտար. Գուզկունճուգ. Պէյլէրպէյ. Չէնկէլքէօյ. Վանիքէօյ. Արնաւուտ.։
5 Պէշիկ. Օրթաք. Արնաւուտ. Ռ. Հիսար. Պօյաճ. Եէնիք. Պէյքօզ. Թարապ. Պէօյիւք. Եէնիմահալլէ։
6 15 Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Պէյլէրպէյ. Արնաւուտ. Գանտիլլի. Ռ. Հիսար. Էմիրկեան. Իսթինիա. Եէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ. Մէզարպուրնու։
6 45 Իւսկիւտար. Պէշիկթաշ. Գուզկունճուգ. Օրթաքէօյ. Պէյլէրպէյ. Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Արնաւուտքէօյ։
7 30 Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Արնաւուտքէօյ. Հիսար. Էմիրկեան. Եէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ. Եէնիմահալլէ։
8 30 Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Արնաւուտքէօյ, Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկեան, Եէնիքէօյ, Թարապիա Պէօյիւքտէրէ։
9 15 Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Արնաւուտ. Ռ. Հիսար. Պօյաճքէօյ Եէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ։
9 30 Գուզկունճուգ. Պէյլէրպէյի. Չէնկէլքէօյ. Վանիքէօյ. Ա. Հիսար Գանլըճա. Բաշաբահչէ. Պէյքօզ Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ. Մէզարպուրնու. Բ. Ա. Գավաք։
10 Գապաթաշ. Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւուտքէօյ։
10 30 Պէյլէրպէյի. Չէնկէլքէօյ. Վանիքէօյ. Գանտիլլի Ա. Հիսար. Գանլըճա. Րիֆաթ փաշա մահալլէսի Բաշաբահչէ. Պէյքօզ Պէօյիւքտէրէ։
10 30 Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Արնաւուտքէօյ. Պէպէք. Ռ. Հիսար. Էմիրկեան. Իսթինիա. Եէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ Եէնիմահալլէ։
11 Գուզկունճուգ. Պէյլէրպէյ. Չէնկէլքէօյ. Վանիքէօյ. Ա. Հիսար. Գանլըճա. Բաշաբահչէ. Պէյքօզ։
11 Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Գուրուչ. Արնաւուտ. Պէպէք. Ռ. Հիսար. Էմիրկեան. Եէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ։
11 15 Գապաթաշ. Պէշիկթաշ. Գուզկունճուգ. Օրթաքէօյ. Արնաւուտքէօյ։
11 45 Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Գուրուչեշմէ։

Խասքիւղու շոգենաւաց երթեւեկութիւնը

Ժամ	Խասքիւղէն կամուրջ։	Ժամ	Կամուրջէն Խասքիւղ։
12		12 15	
12 30		12 40	
1		1 15	
1 30		1 45	
2		2 10	
2 30		2 45	
3		3 15	
3 30		3 40	
4		4 15	
4 30		4 45	
5		5 15	
5 30		5 45	Պէշիկթաշ հանդիպելով
6		6 30	
6 30		7 45	
8		8 15	
8 30		8 45	
8 50	Պէշիկթաշ հանդիպելով	9 15	
9 30		9 45	
10		10 10	
10 20		10 35	
10 40		10 50	
11		11 10	
11 15		11 30	
11 40		11 50	
12		12 5	

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ
21 ՅՈՒԼԻՍ
ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԼԻՐԱՅԻ ՀԵՏ 100 ՂՐՈՒՇԻՆ

Լոնտրա 3 ամիս դուրուշ		109
Փարիզ		23,40

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ
21 ՅՈՒԼԻՍ

Անգլ. լիրա	դուրուշ	109,40
Նաբոլէոն ոսկի	»	87,2
Իմբէրիալ ռուս	»	89,5
Քրօնիգ	»	51,48
Հինգ ֆրանք	»	—
Հիւնքեար	»	104,20
Պէշլիք	»	119,30

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 21 ՅՈՒԼԻՍ
ԱՐՄՏԻՔ

Ցորեն կարծր Պէսարապիա		29 —34
» » Ազագ		32 —35
» » Պալէնք		30 —32
» » Պուրկազ		30 —32
» Օտէսսա		30 —32
» կակուղ Ազագ		30 —33
» » Պէսարապիա		28 —32
Եգիպտ Թուզլա		28 —32
Ցորեն կակուղ Պուրկազ		28 —32
Վոլօս		30—32
» » Պալէնք		28—30
Եգիպտացորեն Թուզլա		19—20
» Անատոլ.		17—18
Գարի Թուզլա		14—14/2
» Անատոլ.		

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ
ԽՈՂԱԿ ՉՈՐ

Պուրսա	դուրուշ	—
Անատոլու	»	—
Վօլօս		
Իզմիրնէ	»	
Մանտ	»	

ԲԱՄԲԱԿ — Դուրուշ

Ատալե	հօխա	10
Իզմիր	»	10 1/2
Ադանա	»	9
Պարսկաստան	»	8
Վրաստան	»	8 1/2

ԲՈՒՐԴ

Անատոլու լուացուած	հօխա	
» չլուացուած	»	
Ռումէլի լուացուած	»	
» չլուացուած	»	
Վրաստան լուացուած	»	
» կէս	»	
» չլուացուած	»	
Հայրենա	»	
Եօնի Յէհիր	»	8 3/4

ՄԱԶԸ

Պարսկաստան	հօխա	11—
Անատոլու	»	10—1/2
Ճերմակ	»	6—7

ՃԷՐԻ

Դիարպէքիր Ա. տեսակ	հօխա	21
» Բ. »	»	19 —
Եէնիշէհիր	»	21
Թօգաթ	»	
Կեսարիա	»	
Եօզղատ	»	
Զօրում		

ԹԻՖԹԻԿ

Էնկիւրիւ	հօխա	44 —45
Գաստամոնիա	»	44 —
Պէյպազար	»	46 —
Զէրզէզ	»	—
Վան	»	29 —

ԱՅԾԻ ՄՈՐԹ

Դիարպէքիր	8	հատը մէկ Օ. Լ.	
Եօզղատ	»	»	»
Սիվաս	»	»	»
Էրզրում	»	»	»
Դիարպէքիր	»	»	»

ՁԷԹ

Մուտանիա	հօխա	7 1/2—
Այվալը	»	6 1/2—
Սարոզ	»	10 —
Միտիլլի	»	6 1/2

Պզինձ Թոգաթ երկրին մէջ		9 1/2—10
Ափիոն	»	260 —275
Քիթիրէ	»	25 —26
Սուսամ	»	—
Կանաչ Անատ.	Քիլէ	—
»	Ռումէլի »	—
Մէտաքսա Պուրսայ Բէշ.	»	44 —
Գլուխա		— —

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ
դուրուշ

Խամչիլ Բրօկ. տեսակ 100 հօխ.		1300—
» Բ. »	»	1240
Եէմէն	»	
Շաքար փոշի հոլ.	կնգ.	250—
» » Գալգ.	»	—
» կլօր Գալգ.		290—
Զօյ թիւնկօ	հօխան	26 —
» Բէլքօ ձողիկ	»	60 —80
Անագ (զալայ)	կնդ.	1065—
Պղպեղ (պիպէռ)	հօխա	11—
Լեզակ (չիվիտ) Պէնկալա »		130 —140
» » Մատրաս »		— — 90
Զինկ թառա 100 հօխ Փր.		95 —
Երկաթ ձողաձեւ		85 —
» տափարակ		98 —
» քառակուսի		80 —82
Քարֆիլա		112 —118
Բրինձ Իտալիոյ 100 Փիլ. Փր.		45
Կապար էդ Թուրքիա Փր.		13 —14
Խամիր		60 — 65